

Několik poznámek k hnízdní úspěšnosti ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) v roce 2004

Several notes on breeding success of the Red-backed Shrike in 2004

Jiří Bartoš

561 01 Hnátnice 91

Ťuhýk obecný (*Lanius collurio*) je druh hnízdící převážně v biotopech, kde jsou ve větší míře zastoupeny trnité druhy keřů. Jsou to pastviny, okraje lesů, železniční násypy nebo úvozy polních cest. V kopcovité krajině orlického podhůří není o takové prostředí nouze a tak se zde tento druh dosti hojně vyskytuje, na rozdíl od rovinné krajiny v nížinách, kde již nenachází tolik vhodných hnízdních příležitostí (ŠTANCL, ŠTANCLOVÁ 1986, 1987). Přílet ze zimovišť probíhá obvykle na přelomu dubna a května. Hnízdí jednou do roka, ale v případě zničení hnízda přistupuje k náhradnímu nebo dokonce ke druhému či třetímu náhradnímu hnízdění. Od roku 1989 sleduji vývoj početnosti populace ťuhýků v okolí obce Hnátnice (kvadrát 5964) a též sbírám data z hnízdní bionomie. V roce 2004 jsem měl možnost některé páry podrobněji sledovat a tak zde uvádím zjištěné údaje.

Na sledovaném území (asi 20 km²) hnízdilo v tomto roce 45 – 50 párů, což znamená oproti předcházejícím sezónám mírné navýšení. Z 28 kontrolovaných párů bylo při prvním hnízdění úspěšných pouze 11 (39,3 %). Ze zbývajících 17 neúspěšných párů jich 13 přistoupilo k náhradnímu hnízdění a 4 páry již dále nebyly na hnízdišti pozorovány. Při prvním náhradním hnízdění byla vyvedena mláďata z 8 hnízd (61,5%) a z 5 neúspěšných párů si 3 postavily další hnízda, ale jen jedno bylo úspěšně vyvedeno. Oba páry, kterým se mláďata vyvést nepodařilo, přistoupily dokonce ke třetímu náhradnímu hnízdění. V tomto případě vyvedli ťuhýci mladé z jednoho hnízda. Ze všech náhradních hnízd byla průměrná úspěšnost 55,6%, t. j. o 16,3% vyšší, než u prvního, což je zřejmě způsobeno tím, že hlavní predátoři sojka obecná (*Garrulus glandarius*) a straka obecná (*Pica pica*), mají v té době odrostlá mláďata a již v takové míře nedochází k plenění hnízd. Nejčastěji jsou (hlavně sojky) pozorovány při slídění mezi keři s hnízdy ťuhýků právě v květnu a počátkem června.

Za celé hnízdní období byla zjištěna úspěšnost 46,7%, což je mírně podprůměrná hodnota při porovnání s lety 1989 – 1992, kdy ve stejném regionu bylo zjištěno 52,4% (BARTOŠ 1995) a nověji v období 1994 – 2004 zde úspěšnost dosahovala 50,8%. Všechny tyto údaje vykazují velmi vyrovnané hodnoty, spíše se zdá, že v posledních letech hnízdní úspěšnost ťuhýků v této oblasti mírně klesá. Například v roce 2003 z 21 sledovaných hnízd byla jen v osmi případech vyvedena mláďata (38%). Při porovnání s údaji od jiných autorů a z jiných regionů, jsou tyto ztráty kolem 50% značně

vysoké. HOLÁŇ (1993) uvádí ze Vsetínska ztráty 30%, ŽOLNER (1983) zjistil na jihovýchodě Slovenského krasu ztráty ve výši 37,6% a MIKŠÍK (1993) udává z Karlovarska ztráty 40%. Půjdeme-li ještě dále do minulosti, tak zjistíme, že dříve byly tyto ztráty ještě nižší. ŠTANCL (1983) sledoval v letech 1945 – 1977 celkem 384 hnízd, z toho 322 bylo úspěšných (83,8%).

V roce 2004 bylo na každé započaté hnízdění vyvedeno v průměru 2,02 mláďat, na každé úspěšné hnízdění to bylo 4,58 mláďat a díky náhradním hnízdním pokusům pak jeden pár v průměru vyvedl 3,35 mláďat.

I přesto, že hnízdní úspěšnost ve ledované oblasti vykazuje poměrně nízké hodnoty, tak lze konstatovat, že zdejší populace je velice stabilní, pouze s menším kolísáním v jednotlivých letech. K tomuto stavu přispívá hlavně skutečnost, že po zničení hnízda jsou ťuhýci ve většině případů ochotni zahrázdit náhradně a to i vícekrát během jedné hnízdní sezóny.

Souhrn

V roce 2004 byla ve východních Čechách na Ústeckoorlicku sledována hnízdní úspěšnost ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) na území o rozloze cca 20 km². Celkem zde hnízdilo 45 – 50 párů a 28 z nich bylo podrobněji sledováno. Z celkového počtu 45 hnízd bylo pouze 46,7% úspěšných. Po zničení hnízda následovalo až třikrát opakované náhradní hnízdění. V průměru vyvedl jeden pár během hnízdní sezóny 3,35 mláďat.

Summary

In 2004, breeding success of the Red-backed Shrike (*Lanius collurio*) was observed in Eastern Bohemia in Ústí nad Orlicí region. The study area was ca. 20 km² large. In total, 45 – 50 pairs of the Red-backed Shrike bred in the study area and 28 of them were observed in detail. Only 46.7% of the total 45 nests were successful. When a nest was destroyed, even three successive compensatory breedings were recorded. In average, one pair reared 3.35 young.

Literatura

- BARTOŠ J., 1995: Příspěvek k poznání hnízdní bionomie ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) na Ústeckoorlicku. *Panurus*, 6: 47-55.
- HOLÁŇ V., 1993: Populační hustota a hnízdní bionomie ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) na Vsetínsku. *Sylvia*, 29: 3-11.
- MIKŠÍK I., 1993: Porovnání hnízdní variability ťuhýka obecného (*Lanius collurio*) v jednotlivých letech a ve dvou nadmořských výškách. *Sylvia*, 29: 12-20.
- ŠTANCL L. & ŠTANCLOVÁ H., 1986: Dlouhodobé změny ve složení a hustotě osídlení ptactva Bohdanečské kotliny a širšího okolí. *Zprávy MOS*, 44: 31-63.
- ŠTANCL L. & ŠTANCLOVÁ H., 1987: Ptactvo Pardubicka II. – Bohdanečsko. *KMVČ, Pardubice*.
- ŽOLNER J., 1983: Ku hniezdeniu strakoša obyčajného (*Lanius collurio*) na jihovýchodě Slovenského krasu. *Zprávy MOS*, 41: 87-110.